

Frälsningsarmén

Box 5090

102 42 Stockholm

2021-01-29

Remissyttrande till betänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Sammanfattning:

Frälsningsarmén välkomnar socialtjänstutredningens betänkande att skapa en hållbar socialtjänstlag med fokus på lättillgänglighet, förebyggande arbete och individens bästa i fokus i syfte bidra till social hållbarhet.

Givet vår värdegrund och uppdrag så vill vi att Sverige skall värna om och se människors lika möjligheter och rättigheter till ett likvärdigt socialt stöd och skydd.

Förslaget att Socialtjänsten ska erbjuda behovsanpassade insatser med ett förebyggande och kunskapsbaserat perspektiv är helt i linje med de behov som vi ser.

Trots olika förutsättningar och skillnader i landets över 290 kommuner måste syftet och kärnan vara densamma - att ge tillgång till en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst, en hållbar socialtjänst som främjar långsiktigt förebyggande arbete.

Frälsningsarmén i Sverige erbjuder och har erbjudit kompletterande stöd för samhällets utsatta sedan slutet av 1800-talet.

Vårt uppdrag är och förblir detsamma, nämligen att möta mänskliga behov utan åtskillnad. I tid och otid, genom ekonomiska och politiska kriser så vill vi bidra till att främja ett samarbete mellan statliga myndigheter, regioner och kommuner samt ett starkt civilsamhälle.

Vi vill tro att insatser med fokus på de mest svaga i samhället ger ett välstånd för alla. Därför vill vi framhålla vikten av framtida partnerskap för att möta mänskliga behov med individens i centrum.

Vi vill också framhålla vikten att arbeta rättighetsbaserat med fokus på mänskliga rättigheter utifrån individnivå, vilket genom Socialtjänstlagens ramlagskaraktär varit svårt att utkräva. Därför välkomnar vi en tydligare struktur och fokus på att inte särskilja grupper samt vikten av att socialtjänstens insatser når den enskilde just när denne är motiverad att ta emot hjälp.

Frälsningsarmén delar utredningens bedömning att skyddat boende utan behovsprövning fyller en viktig funktion för våldsutsatta vuxna och ska därför kunna tillhandahållas utan behovsprövning.

Vi välkomnar också förstärkningen av barnrättsperspektivet i enlighet med Barnkonventionens transformering.

Utöver de sammanfattade synpunkterna lämnar vi övriga kommentarer under respektive rubrik.

En ny socialtjänstlag

Ett förebyggande perspektiv

Frälsningsarmén tillstyrker förslaget om att Socialtjänsten behöver lägga större fokus på förebyggande arbete.

Kommentarer:

- Vi anser att det är viktigt det finns ett förebyggande perspektiv som genomsyrar hela socialtjänstens verksamhetsområde och att detta tillämpas i samverkan med andra på samtliga nivåer; samhälls-, grupp- och individnivå. Ett större fokus på förebyggande arbete ser vi också kommer att medföra att Socialtjänsten måste finnas där de utsatta är. Att möta dem på deras villkor.

- Vi har erfarenheten att stå vid sidan av många utsatta då de nekas stöd.
- Årligen möter och hjälper Frälsningsarmén ett stort antal personer som kommer till oss för att få mat, kläder, bistånd, sängplats för natten, skyddat boende, samtalsstöd, rådgivning etc.
Under 2019 hjälpte Frälsningsarmén en behövande medmänniska vid totalt 396 980 unika tillfällen.

Lagens indelning av olika grupper

Frälsningsarmén ställer sig bakom utredningens val att huvudsakligen låta de särskilda bestämmelserna finnas kvar men struktureras på ett sätt som tydliggör vikten av helhetssyn och inriktning på personers individuella behov och förutsättningar istället för deras grupptillhörighet.

Kommentarer:

- Att se människor som individer ger en ökad känsla för människovärdet och hur vi värderar människan. Inom Frälsningsarméns verksamheter arbetar vi individanpassat och följer människor i olika processer och ser att detta är ett gott verktyg för tillfrisknande, upprättande och läkande.
- Hur man benämner och etiketterar människor kan få starkt negativa konsekvenser för den enskilde varför vi välkomnar att den kategoriserande termen missbrukare utgår ur socialtjänstlagen och ersätts av missbruks- och beroendevård.

Frälsningsarmén ställer sig bakom att särskilda bestämmelser om att barn samlas i en egen avdelning och att barn och vuxna skiljs åt i lagen men vill påtala vikten av att inte glömma bort, att det kan behövas en barnkonsekvensanalys, vid ett beslut för en vuxen om det direkt kommer att påverka ett barn.

Kvalitet inom socialtjänsten

Frälsningsarmén ställer sig bakom utredningens beskrivning om att mötet med den enskilde är en av de viktigaste faktorerna för god kvalitet i socialtjänsten. Att den enskildes kontakter med socialtjänsten som myndighet, enligt förvaltningslagen, ska vara smidiga och enkla, och att den enskilde ska få sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen.

Betydelsen av ett gott bemötande

Kommentarer:

- Att bli bemött med ett gott bemötande och på ett respektfullt sätt är en kvalitetsaspekt som anger riktning och värdeord som vi hoppas ska genomsyra socialtjänsten och myndigheter i relation till sina klienter.
- Vår erfarenhet är att kontakt med socialtjänsten ofta känns skrämmande, kravfylld och svår och därför välkomnar vi att utredningen markerar betydelsen av ett respektfullt bemötande. Vi välkomnar också förslaget att det i socialtjänstlagen ska anges att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.
- Vår erfarenhet avseende Socialtjänstens bemötande av brottsoffer är att utan ett väl fungerande bemötande vill och vågar människor inte söka stöd och hjälp vid behov.

En kunskapsbaserad socialtjänst

Frälsningsarmén ställer sig bakom utredningens mening att en fungerande kunskapsstyrning är en förutsättning för god kvalitet och för att utveckla och upprätthålla en kunskapsbaserad socialtjänst.

Kommentarer:

- Vi välkomnar utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst, vars konsekvens blir ett kontinuerligt kunskapslyft och en

kunskapsbaserad organisation.

- Vi ställer oss positiva till förslaget om att tillsätta en utredning med förslag att säkerställa samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten. Därtill vill vi lyfta civilsamhällets aktörer, med bland annat vår egen organisations möjlighet att bidra med erfarenheter, genom förebyggande och behandlingsinriktade arbete och utbildningsinsatser inom hemlöshet, missbruksvård, barnrätt, och arbete med våldsutsatta och där särskilt inom människohandelsområdet.

Professionens roll

Frälsningsarmén tillstyrker utredningens förslag att regeringen tillsätter en utredning som ges i uppdrag att se över professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område.

Insatser till enskilda

Insatser efter behovsprövning – rätten till bistånd

Frälsningsarmén ställer sig bakom att "levnadsförhållanden" är ett mer ändamålsenligt begrepp då det syftar på sådana förhållanden som är viktiga för den enskildes sammantagna livssituation i stället för en viss nivå som kan mätas och jämföras.

Insatser utan behovsprövning

Frälsningsarmén ställer sig bakom utredningens bedömning att insatser till bland annat personer i missbruk och skyddat boende för våldsutsatta vuxna skall ges möjlighet till insatser utan behovsprövning. Detta fyller en viktig funktion och bör därför fortsättningsvis kunna tillhandahållas.

Kommentarer:

- Vi understryker vikten av att insatser utan behovsprövning utvecklas och får vara ett komplement till socialnämndens utredande verksamhet. Det är likväl viktigt att de vidare

utvecklas och utformas så att ytterligare möjlighet ges för socialtjänsten att nå personer som annars kan vara svåra att nå.

- Frälsningsarmén vill utgöra ett komplement och följa upp där det offentliga resurser inte räcker till.
Vi vill prioritera personer som kan vara svåra att nå och våra sammantagna erfarenheter visar att dessa grupper växer.
Det handlar om papperslösa, utsatta EU/EES-medborgare, såväl män, kvinnor och barn utsatta för människohandel och exploatering som på grund av hot och rädsla inte vågar eller får kontakta myndigheter.
Människor skall erbjudas sina grundläggande rättigheter även om de är brottsutsatta.
- Gällande våldsutsatta vuxnas rätt till skyddat boende så är det av största vikt att detta kan ske utan behovsprövning från socialtjänsten då det finns enskilda som inte vill bli föremål för utredning eller som av annan anledning inte vill vända sig till socialnämndens myndighetsutövande verksamhet.
Vi understryker där utredningens förslag att det är angeläget att det finns en möjlighet att erbjuda även dessa individer skyddat boende i socialnämndens försorg
- Idag råder det tyvärr en stor spridning i tillgängligheten och förståelsen av dessa insatser i landets kommuner. Dessa livsavgörande insatser som i vissa fall är skillnaden mellan liv och död måste kunna erbjudas i varje kommun.
Vi kan konstatera att det råder bristfällig kunskap, förståelse och tillämpning av gängse möjligheter att erbjuda skydd i enlighet med socialtjänstlagen och det ansvar för "brottsdrabbade" som socialtjänsten faktiskt har. Därför behövs det nya riktlinjer för såväl ansvar som möjligheten att erbjuda skydd. I annat fall lever Sverige inte upp till sina konventionsåtaganden och uppföljande direktiv om människohandel. En verklighet som vi alltför ofta ser idag.
- Vidare vill vi kommentera utredningens perspektiv om rättsosäker placering. Vi anser inte att utsatta hamnar i rättsosäkra situationer med anledning av att de "placeras inom ideell verksamhet".

Den rättsosäkra situationen uppkommer då myndigheten inte lever upp till sitt ansvar att värna individens bästa, rättigheter och säkerhet.

- Frälsningsarmén arbetar gärna på socialtjänstens uppdrag och erbjuder ett adekvat och efterfrågat stöd och skydd som byggs på kvalitetssäkrad kompetens. Många gånger kompletterar vi samhällets ansvar genom att gå in och erbjuda trygghet genom kvalitetssäkrade insatser, såsom skyddat boende där den utsattas rättigheter tillgodoses.

Utformning av insatser

Frälsningsarmén ställer sig bakom utredningens bedömning att insatser för enskildas behov utformas så att det stärker den enskildes möjligheter till ett värdigt liv och till att känna välbefinnande.

Frälsningsarmén ställer sig bakom att utredningen föreslår att den enskildes inflytande över insatser underlättas och att den enskildes delaktighet behövs för att kunna anpassa utförandet till den enskildes behov.

Kommentar:

- Vi välkomnar vikten av att den enskildes rätt till inflytande betonas och att socialtjänstens skyldighet möjliggöra detta tydliggörs. Vår erfarenhet är att när människor har möjligheter att påverka sin situation är detta positivt och leder till eget ansvarstagande.

Förtydligt barnrättsperspektiv

Frälsningsarmén stöder förslagen som syftar till att förtydliga barnrättsperspektivet. Barnrättsperspektivet skall vara genomgående tydligt för att främja likvärdigt stöd, skydd och bemötande i enlighet med barnets bästa oavsett i vilken kommun.

Kommentarer:

Barnets bästa

- Vi välkomnar att det vid alla åtgärder som berör barn alltid ska beaktas utifrån barnperspektivet, vad som bedöms vara barnets bästa.

Vår erfarenhet visar att detta inte alltid är fallet och att bristfälliga förutsättningar, såsom brist på kompetens, tid och resurser, inte verkat i enlighet med barnets bästa.

Vi vill särskilt framhålla vikten av att barnets bästa måste kopplas till varje individuellt barn och dess särskilda situation. Det bör förtydligas i propositionen att i varje enskilt ärende ska bedömningen göras utifrån det enskilda barnet.

Barnets rätt till information

- Vidare är barns rätt till adekvat och åldersanpassad information en annan grundläggande pelare för att tillgodose denna delaktighet.

Informationen bör ges såväl utrymme till att vara pedagogisk och tillgänglig som att ständigt utvärderas och uppdateras.

Barnets rätt att framföra sina åsikter

- Detta förslag välkomnas. Det är av största vikt att socialtjänsten har möjlighet att höra ett barn, på ett tryggt och säkert sätt, utan att vårdnadshavare informeras. Det är dock viktigt att detta enbart görs inför en bedömning om en utredning ska inledas eller ej.

Det är dock viktigt att barnet, i så stor utsträckning som möjligt, har en trygg vuxen med sig i dessa sammanhang.

Samtal med barn

- Gällande förutsättningar för socialtjänsten att samtala med barn för att skydda och stödja dem som far illa eller riskerar att fara illa så vill Frälsningsarmén påtala följande; Det är viktigt att i största möjliga utsträckning ge barnet möjlighet att prata med så lite påverkan som möjligt från föräldrarna. Särskilt i de fall där barnet misstänks blivit utsatt för våldsbrott från förälder eller närstående. I fall där förälder kan vilja dölja omsorgssvikt och olämpliga sociala förhållanden, som kan leda till att barnet riskerar fortsatt att utsättas eller börjar begå brott är detta synnerligen viktigt.

Här behövs det rätt kompetens och timing för att iaktta största möjliga försiktighet samt göra uppdaterade riskbedömningar för att prioritera barnets skydd samt att inte förstöra en fortsatt utredning.

- Till att uppfylla detta behövs rätt kompetens i personal som är utbildad till att samtala med barn.
Här kan organisationer, såsom bland andra Frälsningsarméns samtalscenter Vårsol, fylla en viktig funktion och som har gedigen erfarenhet, utbildning och vana att samtala med barn.

Uppföljning av ett barns situation

- Förslaget att förlänga tiden för uppföljning är väldigt bra och viktig. '
Två månader är en väldigt kort tid och om uppföljningen normalt är sex månader så möjliggörs att vid behov fånga upp barnet och dennes situation på ett bättre sätt.
- Det är viktigt att socialtjänsten får resurser avsatta till att kunna avsätta tid för uppföljning under en längre tid.

Barnombud

- I linje med flertalet barnrättsorganisationer och med grund i alla våra möten med medföljande barn på exempelvis våra skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor, så vidhåller vi behovet av att barn bör ges möjlighet till ett oberoende barnombud.
Barnets intressen är skyddsvärda och skall eller får inte helt behandlas av vårdnadshavarens intressen då dessa kan utsättas för fara och/eller konflikt.
För rättssäkerhetens skull ser vi fram emot att tillvägagångssätt och dess motivering synliggörs i varje enskild beslutsprocess.
Om beslutet inte överensstämmer med barnets åsikt skall orsaken till detta tydligt anges.

Tiden för gallring och sekretess för barnakter bör ses över

- Vi välkomnar en utredning kring detta. Det är viktigt att barnets bästa står i fokus och att man har möjlighet som vuxen att kunna få en bild av sin barndom. Detta behöver dock göras på ett säkert sätt med tydliga riktlinjer och därför välkomnar vi att detta utreds vidare.

Samverkan och ansvarsfördelning

Frälsningsarmén ställer sig bakom utredningens bedömning att det bör göras en samlad översyn av huvudmannskapet för missbruks- och beroendevården och att en tydligare ansvarsfördelning skulle ge bättre förutsättningar för en effektiv, kunskapsbaserad, jämlik och likvärdig missbruks- och beroendevård.

Kommentarer:

- Vi välkomnar en översyn av huvudmannskapet även om vi ser att detta inte är tillräckligt utan en fråga som behöver utredas skyndsamt. Våra erfarenheter har visat att när det finns ett glapp emellan eller avsaknad av samverkan mellan myndigheter ställer till det för den enskilde. Detta behöver överbryggas och det behöver finnas en helhetssyn som innebär individens bästa framför diskussioner kring "vems ansvarsområde" det är.
- Vi har sett behovet av en sammanhållen vårdkedja som ser till den enskildes behov av helhet och där inte ansvaret flyttas runt mellan olika myndigheter och handläggare, beroende på var i processen den enskilde befinner sig.
- Frälsningsarméns vårdkedja i Stockholm som består av Kurön HVB, Midsommarkransens akutboende och utslussningsboendet Halvvägshuset i Hjorthagen, är ett exempel på en sammanhållen vårdkedja. Frälsningsarmén har liknande vårdkedjor även på andra platser i landet.

- Vår uppfattning är att om insatser för den enskildes personliga behov ska kunna utformas så att de *stärker den enskildes möjligheter till ett värdigt liv och till att känna välbefinnande*, är en tydligare ansvarsfördelning av största vikt liksom att samverka mellan myndigheter, organisationer och privata aktörer.
- Med de erfarenheter vi har inom stöd och behandling för personer i hemlöshet och med missbruks – och beroende problematik välkomnar vi ett flexibelt regelverk med utrymme för utveckling av nya verksamheter och samarbetsformer.

Slutkommentar

Sammanfattningsvis välkomnar vi och ser positivt på betänkandet Hållbar socialtjänst.

Att utvidga bestämmelsen ”äldreomsorgens värdegrund” till att gälla alla enskilda likväl som att ha verksamhet av god kvalitet och personal som medverkar till detta, ser vi som en mycket positiv ambitionshöjning.

Kjell Olausson

Biträdande samfundsledare för
Frälsningsarmén i Sverige
Telefon: 08-562 282 33

E-post:

kjell.olausson@fralsningsarmen.se

Robert Tuftström

Divisionschef för Sociala
divisionen, Frälsningsarmén
Tel: 08-562 282 65

E-post:

robert.tuftstrom@fralsningsarmen.se